

INNEHÅLL

FÖRORD 15

INLEDNING 17

Kapitel 1. AVGRÄNSNING AV HANDELSHINDER 21

1.1 Handelshinder och resursfördelningen 21

1.2 Klassificering av handelshinder 25

1.3 Selektiva och generella medel 27

Kapitel 2. PRIS- OCH PRODUKTIONSEFFEKTER AV HANDELSHINDER 32

2.1 Tvåsektormodellen 32

2.2 Den partiella ansatsen 34

2.3 Teorin för effektivt tullskydd 37

2.4 Handelshinder under mera allmänna förutsättningar 42

2.5 Allmänna jämviktseffekter av förändrade handelshinder 46

2.5.1 Effektivt tullskydd och växelkurseffekter 46

2.5.2 Effektiva tullar, faktorpriser och
produktionsstruktur 50

2.6 Nominella eller effektiva tullar som förklaringsfaktorer
till handelspolitikens produktionseffekter 53

Kapitel 3. HANDELSHINDER OCH MÅLEN FÖR DEN EKONOMISKA POLITIKEN 59

3.1 Handelshinder vid endogena snedvridningar 59

3.2 Infant industry-argumentet 62

3.3 Mål och målkonflikter 65

3.3.1 Allokering kontra sysselsättning och
betalningsbalans 65

3.3.2 Inkomstfördelningsmål 69

3.3.3 Mål för produktionsstrukturen 71

3.4 Regional integration - tullunioner och frihandelsområden 74

Kapitel 4. TULLAR OCH HANDELSPOLITIK - UTVECKLING OCH STRUKTUR	77
4.1 En historik över den handelspolitiska utvecklingen	77
4.1.1 Perioden före andra världskriget	77
4.1.2 Handelsliberaliseringen under efterkrigstiden	80
4.1.3 Regionala handelsblock - EEC och EFTA	83
4.1.4 Handelshinder efter Kennedy-ronden	85
4.2 Tullskydd i Sverige och andra länder	87
4.2.1 Det svenska tullskyddets utveckling	87
4.2.2 Det svenska tullskyddets struktur	91
4.3 Tullstrukturen i vissa industriländer	96
Kapitel 5. ICKE-TARIFFÄRA MEDEL I HANDELSPOLITIKEN	101
5.1 Tullanknutna handelshinder	101
5.1.1 Värdering och dumpingavgifter	101
5.1.2 Ursprungsregler	103
5.1.3 Bedömning av tullberoende hinder	105
5.2 Kvantitativa handelshinder	107
5.2.1 Olika slag av restriktioner på handels volym	107
5.2.2 Varustrukturen av kvantitativa import-restriktioner	108
5.3 En jämförelse mellan tullar och kvantitativa restriktioner	111
5.4 Utveckling av kvantitativt begränsad import	115
5.5 Exportsubventioner	117
Kapitel 6. INDIREKTA HANDELSHINDER	121
6.1 Diskriminering vid offentlig upphandling	121
6.1.1 Ekonomiska verkningar av diskriminerande offentlig upphandling	121
6.1.2 Den offentliga varuupphandlingens omfattning och fördelning	123
6.1.3 Importinnehållet i offentlig varuupphandling	127
6.1.4 En bedömning av effekter av preferensbehandling	131
6.1.5 Offentlig upphandling och ekonomisk integration	133

6.2	Tekniska handelshinder	134
6.2.1	Standardisering och krav på produktkvalitet som handelshinder	134
6.2.2	Utbredning och storlek av tekniska handelshinder	138
6.3	Frekvensen av icke-tariffära handelshinder	140
Kapitel 7. HANDELSHINDRENS STRUKTUR OCH FÖRKLARINGSFAKTORER 144		
7.1	Tullar och internationell konkurrenskraft	144
7.2	Tullar och komparativa kostnader	147
7.2.1	Bestämningsfaktorer till komparativa kostnader	147
7.2.2	Tullstrukturens förklaringsfaktorer	150
7.2.3	Tolkning av resultaten	154
7.3	Faktorproportioner och icke-tariffära hinder	157
7.4	Kännetecken för varor och branscher med starkt skyddad hemmamarknad	160
Kapitel 8. METODER FÖR ANALYS AV TULLEFFEKTER PÅ HANDELN 164		
8.1	Allmänna mätproblem	164
8.2	Faktorer som påverkar marknadsandelarna	166
8.2.1	Effekter av diskriminerande tullsänkningar	166
8.2.2	Effekter av ekonomisk tillväxt	168
8.3	En översikt av empiriska metoder	170
8.3.1	Ex ante-bedömningar	170
8.3.2	Ex post-metoder. Internhandeln	172
8.3.3	Metoder att eliminera effekten av efterfrågans tillväxt	174
8.3.4	Verkningar av förändrad kapacitet och konkurrenskraft - indexmetoden	176
8.3.5	Beräkningar som bygger på världshandelsmatriser	178
8.3.6	Direkta skattningsmetoder	180
8.4	Sammanfattning om metodvalet	183
Kapitel 9. TULLEFFEKTER PÅ SVERIGES IMPORTBEROENDE OCH IMPORTFÖRDELNING 184		
9.1	Importkvot och importfördelning under efterkrigstiden	184
9.2	Tulleffekt och världsmarknadsställning	186

9.2.1	En jämförelse av andelsutveckling i svensk import och i världsexporten	186
9.2.2	Effektkalkyl på importfördelningen	189
9.2.3	Handelsskapande och handelsomfördelande verkningar - ett räkneexempel	191
9.3	Utbudssidans betydelse vid effektberäkningar	196
9.3.1	Relationen mellan andelsökning och kapacitetstillväxt	196
9.3.2	Jämförelse med andelstrendmetoden	199
Kapitel 10. ANALYS AV TULLEFFEKTER PÅ IMPORT OCH PRODUKTION FÖR VARUGRUPPER 202		
10.1	Material och metod	202
10.1.1	Andelsutveckling för ett urval av varugrupper	202
10.1.2	Den teoretiska bakgrunden	204
10.2	Förklaringsfaktorer till förändrade marknadsandelar	209
10.2.1	EFTA-importens marknadsandel	209
10.2.2	Hemmamarknadsandelen	211
10.2.3	Förklaringsvärdet för nominella och effektiva tullar	213
10.2.4	Utomstående marknadsandel	215
10.3	Kalkyl av tulleffekterna på den svenska marknaden	217
10.3.1	Handelsskapande effekter	217
10.3.2	Jämförelse med andra beräkningsmetoder	221
10.4	Tulleffekter på svensk import - sammanfattning av resultat	222
Kapitel 11. TULLEFFEKTER PÅ SVENSK EXPORT TILL EEC OCH EFTA 226		
11.1	Utveckling av svensk export: länderfördelning och marknadsandelar	226
11.2	Importelasticiteter för svensk export till EEC och EFTA	231
11.2.1	Bedömning av exporteffekter med andelstrendmetoder	231
11.2.2	Effekter av utbudskapacitetens tillväxt	236

11.3	Export och tullar	239
11.3.1	Relativ exportutveckling på vissa marknader	239
11.3.2	Samband mellan relativ exportutveckling och tull- förändring på vissa marknader	241
11.4	Effektkalkyl på exporten till EEC och EFTA	243
11.4.1	Effekten på svensk export av medlemskapet i EFTA	243
11.4.2	Effekten på svensk export av tillkomsten av EEC och EFTA	247
Kapitel 12. ANALYS AV TULLEFFEKTER PÅ EXPORT FÖR VARUGRUPPER		252
12.1	Material och metod	252
12.2	Förklaringsfaktorer till förändring av svensk import till EFTA	255
12.3	Tullarnas exporteffekter - ett räkneexempel	259
12.4	Förklaringsfaktorer till förändring av svensk importandel på den gemensamma marknaden	260
12.5	Effekter på svensk export. En sammanfattning	266
Kapitel 13. TULLEFFEKTER PÅ PRODUKTIVITETEN I SVENSK INDUSTRI		270
13.1	Teorin för handelspolitikens produktivitetseffekter	270
13.1.1	Statiska och dynamiska effekter	270
13.1.2	Effekter av tullunioner och frihandelsområden på inkomster och välfärd	273
13.2	Beräkningar av vinster av ekonomisk integration	276
13.2.1	Ex ante-kalkyler	276
13.2.2	Bedömningar av tullsänkningars effekter på produktions- och produktivitetsutveckling	279
13.3	Handelspolitikens produktivitetseffekter inom svensk industri	282
13.3.1	Metod	282
13.3.2	Sammanfattande bedömning av produktivitets- effekter	289

Kapitel 14. VERKNINGAR AV HANDELSHINDER	292
14.1 Tullförändringarnas effekter på svensk handel under 1960-talet	292
14.1.1 En jämförelse av olika bedömningar	292
14.1.2 Alternativa modeller för förklaring av tull-effekter på handeln	296
14.2 Handelspolitikens produktivitetseffekter	299
14.3 En bedömning av verkningar av frihandelsavtalet med EEC	300
14.3.1 Kalkylmodellen	300
14.3.2 Effekt på hemmamarknadsandelar	307
14.4 Handelshinder - utveckling och struktur	309
14.4.1 Traditionell handelspolitik och nya handels-hinder	309
14.4.2 Handelshinder i forskningsintensiva branscher	314
14.4.3 Tekniskt avancerad produktion som kollektiv konsumtion	316
14.5 Den framtida utvecklingen av handelshinder	319

APPENDIX

A. Effektivt tullskydd i en partiell modell	321
B. Effektivt tullskydd i en allmän jämviktsmodell	325
C. Aggregering av tullsatser	328
D. Nominella och effektiva tullar samt marknadsandelar för varugrupper - källor och beräkningsmetoder	332
E. Tullar och faktorproportioner	340
F. Den ekonomiska tillväxtens och handelspolitikens verkningar på handeln	350
G. Effekter på marknadsandelar av tullpreferenser	360
H. Metoden för tvärsnittsanalys av varugrupper	370

SUMMARY	382
Contents	392
List of figures	397
List of tables	397

LITTERATUR OCH KÄLLOR	401
-----------------------	-----

FIGURER

- 4:1 Tulluppbörd i procent av det totala importvärdet, Sverige 1922-1966 88
- 9:1 Svensk varuimport som andel av BNP och av varuproduktion 185
- 9:2 Handelsskapande och handelsomfördelande effekter 193
- 9:3 Sambandet mellan kapacitetstillväxt och förändring av marknadsandelen i Sverige 195
- 10:1 Alternativa kalkyler av handelsskapande och handelsomfördelande effekter på svensk import av bearbetade industrivaror 221
- 14:1 Tullprofil för svensk export till EEC före och efter Kennedy-ronden 303
- 14:2 Tullförändringar på olika marknader 1973-1977 för vissa svenska industribranscher 305

TABELLER

- 1:1 Klassificering av handelshinder 26
- 4:1 Nominella och effektiva tullsatser i Sverige 1959 och 1972 för ett urval av bearbetade industrivaror 91
- 4:2 Tulluppbörd i procent av importvärde 1959 95
- 4:3 Genomsnittligt tullskydd i Sverige för vissa varugrupper 95
- 4:4 Medelvärden av nominella tullar 1972 97
- 4:5 Korrelation mellan tullskyddet för 82 varugrupper i vissa länder 1972 98
- 4:6 Medelvärden av nominella tullar 1957-1960 98
- 5:1 Index för importvärde 1967 för varugrupper underkastade kvantitativa restriktioner 115
- 5:2 Utvecklingen av den svenska importen av textilvaror, kläder och skor 1959-1973 116
- 6:1 Statlig varuupphandling i vissa länder 124
- 6:2 Varufördelning av statlig upphandling 124
- 6:3 De offentliga inköpsens andel av förbrukningen inom olika varugrupper 126
- 6:4 Statlig varuupphandling och import i Sverige 1968/1969 129
- 6:5 Hypotetiska och faktiska utgifter för varuimport i offentlig upphandling 131
- 6:6 Icke-tariffära handelshinder på import av vissa varugrupper. Antalet rapporterade hinder till industriländer 142

- 7:1 Korrelation mellan svenskt tullskydd och importens marknadsandel 146
- 7:2 Regressionskoefficienter för förklaringsfaktorer till den svenska tullstrukturen 153
- 7:3 Jämförelse över branscher i Sverige av statlig marknadsandel, forskningsintensitet och lönekostnadsandel 158
- 7:4 Kvantitativa handelsrestriktioner i industriländer och kapitalintensitet för vissa varugrupper 160
- 7:5 Sammanställning över varugruppsinriktning för olika handelshinder i utvecklade industriländer 161
- 9:1 Andel av total svensk förbrukning av bearbetade industrivaror 186
- 9:2 Index för EFTA-ländernas marknadsandelar 188
- 9:3 Räkneexempel på tullförändringarnas effekter på den svenska importens fördelning under 1960-talet 191
- 9:4 Tulleffekter på marknadsandelar i Sverige för utomstående länder - ett kalkylexempel 199
- 10:1 Marknadsandelar och importfördelning på den svenska marknaden. Medelvärden för varuurlvalet, och totalt för bearbetade industrivaror 1959-1967 203
- 10:2 Partiella effekter på marknadsandelar av en tullpreferens inom ett frihandelsområde 206
- 10:3 Regressionskoefficienter för förklaringsfaktorer till förändring av EFTA-ländernas marknadsandel och importandel i Sverige 1959-1967 210
- 10:4 Regressionskoefficienter för förklaringsfaktorer till hemmamarknadsandelens förändring 1959-1967 212
- 10:5 Regressionskoefficienter för förklaringsfaktorer till andelsförändring för utomstående import 1959-1967 216
- 10:6 Kalkyl av tullförändringarnas genomsnittliga partiella effekt på hemmamarknadsandelen 219
- 10:7 Kalkyl av den partiella tulleffekten på svensk import och importberoende av bearbetade industrivaror 219
- 11:1 Procentuell fördelning på länder av svensk export av alla varor 227

- 11:2 EFTA:s och EEC:s andelar av svensk export av vissa viktiga grupper av exportprodukter 228
- 11:3 Svensk export till vissa länder som andel av total import och av nationalprodukten 230
- 11:4 Svensk andel av importen till EEC och EFTA inom vissa större grupper av svenska exportprodukter 231
- 11:5 Elasticitetsförändring för svensk export till vissa marknader från 1950-talet till 1960-talet samt elasticitetsdifferens på vissa marknader under 1960-talet mellan import från Sverige och total import. 234
- 11:6 Elasticiteter för svensk export till olika marknader samt tillväxt av nationalprodukt 238
- 11:7 Exporteffekter av tullpreferenser (diskriminering) beräknade med utgångspunkt från svensk export 1968 244
- 11:8 Förändringar i importelasticiteterna från 1950-talet till 1960-talet för vissa marknader 249
- 11:9 Beräknade exporteffekter av handelspolitiken 250
- 12:1 Svensk andel av importen till vissa länder och förändring av andelar mellan 1959 och 1968 253
- 12:2 Tullförändringar under 1960-talet för vissa marknader 256
- 12:3 Regressionskoefficienter för förklaringsfaktorer till förändring av svensk importandel i tre EFTA-länder mellan 1959 och 1968 258
- 12:4 Tulleffekter på svensk export till vissa EFTA-länder - ett räkneexempel 261
- 12:5 Korrelation mellan förklaringsfaktorer till den svenska marknadsandelens förändring i vissa EEC-länder 263
- 12:6 Regressionskoefficienter för tullvariabler på svenska importandelar i Västtyskland och Frankrike 264
- 12:7 Jämförelse av tulleffekter på svensk export till EEC och EFTA beräknade enligt olika metoder 269
- 13:1 Produktion, faktorinsatser och produktivitet för svenska industribranscher 1968 284
- 13:2 Samband mellan totalproduktivitet och utrikeshandel. Tvärsnitt för 16 industribranscher 286
- 13:3 Sambandet mellan produktivitet och utrikeshandel för svensk industri under perioden 1951-1968 288

- 14:1 Resultat av alternativa effektberäkningar på svensk export och import av tullförändringar inom EEC och EFTA 293
- 14:2 Förändring av hemmamarknadsandelar i vissa svenska industribranscher 307